

INFORMATIVNI BILTEN ZA POVRATAK

Pilot projekt dvosmjernog informiranja

Sponsored by: OSCE

Realization: STINA New Agency, Croatia
SAFAX News Agency, B&H

Broj 1.

25.10.2001.

SADRŽAJ:

Uvod

Hrvatska: OBNOVA SE PRIMIČE KRAJU

1. Rok za podnošenje zahtjeva ističe 31. prosinca
 - **potrebni dokumenti i ovjerene izjave**
 - **uputstvo gdje se podnose zahtevi**
 - **adrese gdje se mogu dobiti formulari i uputstva**
2. Zadnji rok zahtjevima za obnovu ubrzat će njen završetak
3. **Nevladine organizacije i obnova:** SDF će maksimalno pomoći
4. **Knin:** Porastao interes za povratak
5. Vijesti

Bosna i Hercegovina: PROVEDBA IMOVINSKIH ZAKONA

1. Nešto se ipak kreće
2. Vlasništvo ne zastarjeva
3. **Brčko Distrikt:** Svaki tjedan 50 rješenja o povratu imovine
4. **Banja Luka:** Reciprocitet bi ubrzao povratak
5. Vijesti

Uvod

Problem izbjeglica i dalje je jedan od najtežih i najtrajnijih problema u državama bivše Jugoslavije. Unatoč činjenici da je u tim državama u posljednje vrijeme došlo do pozitivnih političkih promjena i da su na vlast došle političke ekipe znatno demokratskije orijentacije, izbjeglički problemi i dalje ostaju, a stvaranje uvjeta za ubrzaniji povratak, te sam proces povratka teku mnogo sporije od željenog i očekivanog.

Povratak blokiraju mnogi činioci, od teških ratnih trauma, raznih opstrukcija i pritisaka na terenu, do objektivnih teškoća u obnovi i stvaranju elementarnih egzistencijalnih uvjeta za povratak i opstanak. No unatoč svih teškoća i blokada kojima je izložen proces povratka, jedan od bitnih činilaca koji negativno djeluje na njegovu uspješniju realizaciju bez sumnje je i nedostatak adekvatnih informacija o mogućnostima povratka. Odluka o povratku nije jednostavna i ne donosi se u trenu. Upravo zbog toga kontinuirano, sustavno i direktno informiranje izbjeglica, jedan je od ključnih preduvjeta za njihovu odluku, ma kakva ona na posljetku bila.

Tzv. veliki nacionalni mediji vrlo često probleme izbjeglica i povratnika uglavnom prate na tzv. incidentnoj ravni bez sustavnije usmjerenosti i pokrivanja njihovih stvarnih problema i potreba, a lokalni mediji, te posebno udruge i organizacije koje su angažirane na problemima izbjeglica i skrbi oko povratnika, nemaju dovoljno sredstava i mogućnosti da se time bave sustavnije i obuhvatnije.

Poznato je načelo da se nitko ne smije siliti na povratak, ali da povratak svakom mora biti omogućen. U kontekstu tog načela, adekvatne informacije o različitim aspektima povratka, i to ne samo o tehničkoj i administrativnoj proceduri, već još više o stvarnim uvjetima koje očekuju povratnike, jedan je od nezaobilaznih uvijeta njihove slobodne i utemeljene odluke o tome žele li se vratiti, prolongirati povratak ili tražiti neko novo rješenje odnosno prebivalište.

Dosadašnja iskustva pokazuju da nije zanemariv broj onih koji, iako to intimno žele, teško se odlučuju za povratak jer nemaju dovoljno informacija o tome što ih sve čeka u procesu povratka i u samom mjestu povratka. Zbog svega toga, informiranje izbjeglica zahtjeva i posebne komunikacijske i informativne kanale, posebne metode, ako se želi postići ciljeve.

U tom cilju pokrenut je i ovaj pilot projekt regionalnog informativnog networka za sustavno, direktno i kontinuirano informiranje izbjeglica o mogućnostima njihova povratka u domicilna mjesta.

Pri tom, ovaj projekt nije nekritička propaganda povratka, nego pokušaj objektivnog informiranja o svim relevantnim aspektima koji utiču na odluku o povratku. Nema se namjere prikrivati probleme, ali ni prešućivati primjere i situacije koje ohrabruju.

U svojoj pilot fazi, te u cilju vrlo konkretnog, a ne općeg i apstraktnog informiranja izbjeglica, ovaj projekt usmjeren je na specifične izbjegličke kategorije: Hrvate iz BiH koji su trenutno u Hrvatskoj, te Srbe iz Hrvatske koji su trenutno u SRJ i u Republici Srpskoj u BiH. Njihovi problemi su dijelom i direktno povezani, a ohrabruje da su u posljednje vrijeme toga i sami svijesni, te da njihove udruge počinju surađivati. U daljnjim fazama, projekt se naravno može i hoće širiti i na druge izbjegličke skupine.

Projekt zajednički realiziraju medijske institucije iz Hrvatske i BiH i brinu o direktnoj distribuciji informacija izbjeglicama preko lokalnih medija i NGO u Hrvatskoj i BiH.

Pilot predviđa šest brojeva informativnog biltena koji će u prvom redu nastojati tematski obraditi najaktualnija pitanja trenutno važna za srpske izbjeglice iz Hrvatske, kao i hrvatske izbjeglice iz BiH koji razmišljaju o potencijalnom povratku.

Hrvatska: OBNOVA SE PRIMIČE KRAJU

1. ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA ISTIČE 31. PROSINCA

pripremila: Milina Žabka

Kako se približava **31. prosinca, kada ističe utvrđeni rok za podnošenje zahtjeva za obnovu**, ovo pitanje postaje sve aktualnije među hrvatskim građanima srpske nacionalnosti izbjeglim u BiH odnosno Republiku Srpsku, BiH i Saveznu Republiku Jugoslaviju.

Tim povodom sve su učestalija obraćanja javnosti predstavnika Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo, ureda zaduženih za poslove obnove, ali i međunarodnih nevladinih organizacija na terenu. Čak je i odnedavno na TV-postajama širom BiH i SRJ hrvatsko Ministarstvo obnove, u suradnji s UNHCR-om, poduzelo široku medijsku kampanju s ciljem da obavijesti sve zainteresirane osobe u zemlji i inozemstvu o mogućnostima i načinu podnošenja zahtjeva za obnovu. Načinjen je zajednički oglas o krajnjem roku za podnošenje zahtjeva s detaljnim

informacijama o načinu podnošenja zahtjeva, a već od kraja kolovoza ovaj oglas objavljen je i na web-stranicama ovog Ministarstva.

"Taj spot je zapravo obavijest kojom želimo postići da svi koji još nisu podnijeli zahtjev za obnovu saznaju da to moraju učiniti do kraja ove godine, kako se ne bi dogodilo da se Ministarstvu prigovori da ljude nije na vrijeme obavijestilo", istaknuo je na nedavnoj konferenciji za novinare ministar obnove Radimir Čačić.

On je također napomenuo da taj rok vrijedi za sve koji žele podnijeti zahtjeve za obnovu, znači i za one koji žive u Hrvatskoj, a to još nisu učinili. Vlada je odlučna da se taj rok mora poštivati i da neće biti njegova produljenja, jer namjerava obnovu dovršiti do kraja iduće godine, odnosno do početka 2003. godine.

Ministar Čačić je i istaknuo da je "napokon došlo vrijeme da se prekine s jednom neprihvatljivom metodom za Hrvatsku - da se samo formalno donose rokovi, koji se onda lako prolongiraju". Podsjetio je da je bivša HDZ-ova vlada pet puta produljivala rokove za obnovu, te iznio stav da produljenja otežavaju financijsko planiranje i sam rok dovršetka obnove.

U spotu UNHCR-a, koji se počeo emitirati u BiH i SRJ, hrvatske građane koji tamo privremeno žive, a koji su zbog rata napustili Hrvatsku, obavještavaju o osnovnim načelima i kriterijima obnove u Hrvatskoj. Obavještava ih se o načinu provođenja obnove, te kako i kome moraju podnijeti zahtjeve za obnovu.

Osnovni uvjet koji moraju da ispune građani - podnositelji zahtjeva za obnovu, jeste činjenica da moraju biti državljani Republike Hrvatske ili državljani druge zemlje, koji su imali prebivalište u Republici Hrvatskoj 1991. godine i koji su vlasnici, suvlasnici ili zaštićeni stanari.

Da bi mogli da participiraju u procesu obnove takvi građani moraju uredima za obnovu u Hrvatskoj, diplomatsko-konzularnim predstavništvima u Jugoslaviji ili predstavnicima UNHCR-a podnijeti **zahtjev za obnovu** ispunjen kao poseban formular ili da ga vlastoručno napisati. Osim zahtjeva za obnovu moraju posjedovati i **ovjerene izjave** da će se podnositelj zahtjeva s članovima svoje obitelji nakon obnove vratiti i živjeti u obnovljenom stambenom objektu, da do sada nije koristio kreditna sredstva ili drugu vrstu pomoći za obnovu u Hrvatskoj, da nije ostvario pravo na neki drugi stambeni objekt, odnosno da nije vlasnik useljivog stambenog objekta u mjestu stanovanja u koje se želi vratiti.

Ukoliko se izbjegli građani srpske nacionalnosti trenutačno nalaze u Jugoslaviji i ako iz nje podnose zahtjev za obnovu, sve potrebne dokumente neophodno je ovjeriti u nadležnom općinskom sudu u Hrvatskoj uz uvjet da jedan primjerak formulara mora ostaviti u sudu u kojem se ovjeravaju dokumenti. No treba naglasiti da se samo zahtjev treba predati do 31. prosinca 2001. godine, a dokumentaciju, odnosno **ovjerene izjave se može dostaviti i poslije** ovog datuma.

Nakon ispunjavanja formulara i navedenih ovjerenih izjava građani zainteresirani za obnovu imaju **tri mogućnosti za predavanje** cjelokupne dokumentacije.

Prva mogućnost pretpostavlja dostavljanje zahtjeva za obnovu izravno uredima nadležnim za poslove obnove u Republici Hrvatskoj i to isključivo preporučenom pošiljkom. Podnositeljima zahtjeva se preporuča slanje pošiljke s povratnicom i obvezatno čuvanje potvrde o preporučenoj pošiljci. Po prijemu zahtjeva, županijski ured za obnovu dužan je na zahtjev podnositelja izdati potvrdu o prijemu dokumentacije.

Drugi način odnosi se na one građane koji zbog različitih razloga ne mogu da se obrate odgovarajućim županijskim uredima za obnovu. Oni svoje zahtjeve mogu podnositi u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Hrvatske u Beogradu, Kotoru i Subotici.

Treća mogućnost odnosi se na istu skupinu ratnih izbjeglica koji se mogu za pomoć obratiti najbližem uredu UNHCR-a, bilo da se radi o uredima u Beogradu, Novom Sadu, Podgorici ili Kraljevu. Takve osobe mogu i poslati popunjeni zahtjev u priloženoj kovrti s plaćenom poštarinom uredu UNHCR-a koji će dokumentaciju prosljediti nadležnim hrvatskim institucijama. I UNHCR, ali i diplomatsko-konzularna predstavništva su obavezna podnositeljima zahtjeva naknadno dostaviti potvrdu o podnijetom zahtjevu nakon što je prime od nadležnih hrvatskih institucija.

Građani zainteresirani za obnovu, a trenutno smješteni u SRJ i RS u BiH, mogu se za formulare, kao i potrebne upute, obratiti u prvom redu diplomatsko -konzularnim predstavništvima RH , zatim uredima brojnih međunarodnih i nacionalnih organizacija koja se bave problematikom izbjeglica , ali npr u SRJ i nadležnim tijelima poput općinskih povjerenika Srpskog komesarijata za izbjeglice, itd. (vidi adrese).

Prema procjenama hrvatskog Ministarstva obnove, do kraja godine trebalo bi biti evidentirano oko 25.000 novih zahtjeva za obnovu, od čega se većina odnosi na lakše stupnjeve oštećenja stambenih objekata. Svi **novoprimiti zahtjevi ulaze u obnovu u roku od godine dana** od donošenja rješenja za obnovu.

U hrvatskoj Vladi na kraju također podsjećaju da se za ubrzanje i dovršenje programa obnove i nadalje se koriste sredstva Državnog proračuna, no i dodaju da se očekuje i pomoć međunarodnih institucija, prije svih Vijeća Europe kojem je već upućen prijedlog za pomoć u dovršetku obnove.

- Potrebni dokumenti

Zahtjev za obnovu (u formi popunjenog formulara ili pisanog vlastoručnog zahtjeva)

Ovjerene izjave:

1. da će se podnositelj zahtjeva s članovima svoje obitelji nakon obnove vratiti i živjeti u obnovljenom stambenom objektu;
2. da podnositelj zahtjeva do sada nije koristio kreditna sredstva za obnovu u Republici Hrvatskoj
3. da podnositelj zahtjeva nije do sada koristio drugu vrstu pomoći za obnovu
4. da podnositelj zahtjeva nije ostvario pravo na neki drugi stambeni objekt u Republici Hrvatskoj i nije vlasnik useljivog stambenog objekta u mjestu stanovanja

- Uputstvo gdje se podnose zahtjevi

Popunjeni formular i ovjerene izjave mogu se dostaviti:

- direktno županijskim uredima nadležnim za poslove obnove u Republici Hrvatskoj (preporučenom pošiljkom). Pošiljku je najbolje poslati sa povratnicom i sačuvati potvrdu o preporučenoj pošiljci. Po prijemu zahtjeva, županijski ured nadležan za poslove obnove dužan je podnosiocu izdati potvrdu o prijemu zahtjeva.

- diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske u Beogradu, Kotoru i Subotici, koji su također dužni izdati potvrdu o prijemu zahtjeva

- obratiti se najbližoj kancelariji UNHCR-a ili na njihovu adresu poštom poslati popunjeni zahtjev u priloženoj koverti sa plaćenom poštarinom, a UNHCR će zahtjev prosljediti nadležnim hrvatskim institucijama. UNHCR će podnosiocima naknadno dostaviti potvrdu o podnesenom zahtjevu nakon što je primi od nadležnih hrvatskih institucija.

- Adrese gdje se mogu dobiti formulari i uputstva u SRJ

Kancelarije općinskih povjerenika Komesarijata za izbjeglice

Američki izbjeglički komitet

Bul. Revolucije 2a, Bar

Tel: 085/312-845

085/316-400

Srpski demokratski forum

Kneza Miloša 19/1, Beograd

Tel: 011/3231-969

Mreža pravnih kancelarija

Švicarske Agencije za obnovu i razvoj

Simina 19, Beograd

Danski savjet za izbjeglice

Lole Ribara 9, Kragujevac

Tel: 034/335-809

Norveški savjet za izbjeglice

Njegoševa 19, Beograd

Tel: 011/323-8242

011/334-1224

Humanitarni centar

za integraciju i toleranciju

Tel: 011/620-499

Voj. Brigada 17, Novi Sad
Tel: 021/28-132

Kancelarije UNHCR

UNHCR Beograd

Krunska 58
Tel: 011/344-2091

UNHCR Novi Sad

Majevička 4
Tel: 021/443-439

UNHCR Podgorica

Nikca od Rovina 51
Tel: 81/225-906

UNHCR Kraljevo

Omladinska 4
Tel: 036/23-830

Veleposlanstvo Republike Hrvatske

Beograd, Kneza Miloša 62
tel: 011/3610 535, 3610 153

Konzularno odjeljenje

Beograd, Mirka Tomića 11
tel: 011/3670 788, 3670 787
3670 789, 3670 076

Konzulat Republike Hrvatske

Kotor, Stari grad 309
tel: 062 135 04

Generalni konzulat RH

Subotica, Maksima Gorkog 6
tel: 024/ 557 125

Neke adrese u BiH:

Ambasada Hrvatske u Sarajevu

Mehmeda Spahe 16
tel: 00 387 33 444-331

Konzulat Hrvatske u Banja Luci

Milana Karanovića 1
tel: 00 387 51 304-258

UNHCR Sarajevo

Fra Anđela Zvizdića 1 (UNIS neboderi)
tel: 00 387 33 447-736, 447-869

UNHCR Banja Luka

Miše Stupara 32
tel: 00 387 33 313-254

2. ZADNJI ROK ZAHTJEVIMA ZA OBNOVU UBRZATI ĆE NJEN ZAVRŠETAK

Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva (MJROG) glavni je nosilac aktivnosti vezanih za podnošenje zahtjeva za obnovu čiji rok ističe 31. prosinca ove godine. O tome što ministarstvo poduzima kako bi se ovaj značajni posao za potencijalne povratnike što uspješnije realizirao, te koji su uvjeti i procedura za podnošenje ovih zahtjeva informacije smo zatražili od ureda za odnose sa javnošću MJORG-a.

Pripremio Stojan Obradović

-

- **Kraj ove godine posljednji je rok za podnošenje prijave za obnovu kuća u Hrvatskoj. Koliko su oni građani na koje se to odnosi, u prvom redu dakle građani koji nisu u zemlji o tome obaviješteni i što se poduzima da ih se o tome informira.**

Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva i UNHCR su početkom rujna 2001. godine počeli ostvarivati zajedničke informativne aktivnosti u susjednim zemljama regije u kojima se i nalazi

najveći broj izbjeglica, tj. mogućih budućih korisnika obnove. Navedene aktivnosti su plod neposrednog kontakta i dogovora MJROG-a i UNHCR-ove Misije u Republici Hrvatskoj, računajući na činjenicu da je UNHCR kao vodeća izbjeglička agencija nazočna i operativna u svim državama jugoistočne Europe, te je u ovom konkretnom slučaju poslužila kao poveznica između potencijalnih korisnika i resornog Ministarstva Republike Hrvatske, ali i nadležnih tijela država u kojima se izbjeglice iz Republike Hrvatske i nalaze. Značajnu ulogu u sadašnjem i budućem tehničkom procesu podnošenja zahtjeva za obnovu ima svakako i Ministarstvo vanjskih poslova Vlade Republike Hrvatske koje je putem svojih diplomatsko-konzularnih predstavništava, prvenstveno u Saveznoj Republici Jugoslaviji i Bosni i Hercegovini, omogućilo korisnicima obnove podnošenje zahtjeva za obnovu. Informacije i obavijesti o pravu na obnovu, s naglaskom na krajnji rok, su se počele objavljivati kako u elektronskim (TV) tako i u pisanim medijima u SRJ. Naime, na RTS-u se redovito emitira sponzorirana emisija za izbjeglice "Novi mostovi" za koju su najviši dužnosnici MJROG-a dali, kako općeniti, tako i vrlo konkretni osvrt na pitanja obnove stambenih jedinica, provođenju Vladinih zaključaka s tematske sjednice u Kninu, budućim smjernicama i pokazateljima, itd. Usporedno s tim, pet najtiražnijih dnevnih glasila u SRJ je počelo periodički objavljivati detaljnu obavijest UNHCR-a i MJROG-a o podnošenju zahtjeva za obnovu. Takva zajednička obavijest je objavljena i na službenim web stranicama Ministarstva **www.mjr.hr**

U ovom trenutku, MJROG i UNHCR rade na promotivnom TV materijalu koji će se objavljivati na HRT-u, RTS-u i RTRS-u. Poduzete su aktivnosti kako bi svi zainteresirani vlasnici, suvlasnici i **zaštićeni najmoprincipi stambenih objekata** u kojima su stanovali prije nastanka oštećenja na objektu, bili izvješćeni o utvrđenom roku za podnošenje zahtjeva za obnovu (31. 12. 2001. god.). U tu svrhu ustrojena je i vrlo konkretna i učestala suradnja s predstavnicima UNHCR-a – Misija u RH, preko koje se odvijaju promotivne aktivnosti za ta područja. Promotivne aktivnosti sastoje se u objavama oglasa (s potrebnim sadržajem informacija) u dnevnim novinama, radiju, a za televizijske postaje snimljene su reportaže o programima obnove i povratka, s posebnim osvrtom na uvjete stjecanja prava na obnovu i nadležnosti pojedinih tijela u RH koja sudjeluju u provođenju tog programa. Reportaže sadrže i izjave ministra Radimira Čačića, pomoćnika ministra za obnovu i drugih djelatnika, a odnose se na nadležnosti ovog Ministarstva te informacije o dosadašnjem i budućem tijeku obnove. Sve ove aktivnosti adekvatno će se provoditi i na području RH i intenzivirati će se do kraja godine. Pored toga, održan je niz informativnih sastanaka s predstavnicima povratnika, pojedinim općinama/gradovima, udrugama i predstavnicima nevladinih organizacija s prostora RH, SRJ i BiH koji sudjeluju u programima obnove i povratka. Odsalana su i uputstva diplomatsko-konzularnim predstavništvima RH u SRJ i BiH, preko kojih se zaprimaju zahtjevi povratnika i prosljeđuju u nadležne urede za obnovu na područjima povratka.

- Gdje zainteresirani građani van Hrvatske mogu potražiti nužnu pomoć u podnošenju zahtjeva za obnovu?

Prvenstveno u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske, tj. zahtjevi se mogu podnijeti i na neposredan način putem preporučene pošiljke nadležnom županijskom uredu za obnovu. Također, podnositelji zahtjeva se mogu obratiti brojnim međunarodnim i nacionalnim nevladinim udrugama (u SRJ: Američki komitet za izbjeglice, Norveški komitet za izbjeglice, Danski komitet za izbjeglice, mreži humanitarno-pravnih ureda organizacije SDC-NHLO, Srpski demokratski forum; u BiH: Američki komitet za izbjeglice, informativno-pravni uredi pod sponzorstvom UNHCR-a, Srpski demokratski forum), ali i nadležnim tijelima SRJ - općinskim povjerenicima Srpskog komesarijata za izbjeglice. Potrebno je napomenuti da se detaljnije informacije također mogu dobiti u brojnim uredima UNHCR-a.

Zahtjev je potrebno podnijeti u pisanoj obliku. Za takvo što, Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo je izradilo tipski obrazac koji se može, ali i ne mora upotrijebiti za tu svrhu. Važno je napomenuti da je do 31. prosinca 2001. godine dovoljno podnijeti zahtjev za obnovu, dok se sva ostala dokumentacija, tj. ovjerene izjave podnositelja zahtjeva mogu dostaviti i nakon propisanog roka.

- **Osim Ministarstva, da li su i neke druge organizacije i institucije (npr. pojedini NGO-i, povratničke udruge i sl.) uključene u proces informiranja građana o procesu i proceduri podnošenja zahtjeva za obnovu?**

Iako se djelomični odgovor na ovo pitanje nalazi u prethodnom odgovoru, kao ilustracija može poslužiti podatak da je Američki komitet za izbjeglice (ARC) štampao i distribuirao vrlo koristan informativni letak koji na jednostavan način objašnjava i daje odgovore na pitanja tko? kako? gdje? kada?. Također, činjenica je da je uspostavljena vrlo uska i konkretna suradnja između Generalnog Konzulata Republike Hrvatske u Banja Luci i mobilnih timova Srpskog demokratskog foruma koji zajednički pomažu kompletiranju i podnošenju zahtjeva za obnovu.

- **Da li je podnošenje zahtjeva nečim uvjetovano ili ne, odnosno da li su pojedine kategorije građana iz toga isključene i ako jesu, koje i zašto ?**

Zahtjev za obnovu u pravilu može podnijeti vlasnik ili suvlasnik objekta. No, nema zakonskih zaprijetki da i druge osobe odnosno osobe koje nisu vlasnici ili suvlasnici objekta, podnesu zahtjev za obnovu. Stoga se može ustvrditi da svatko može podnijeti zahtjev za obnovu, te da građani nisu kategorizirani u podnošenju zahtjeva za obnovu.

- **Koje je uvjete potrebno ispuniti da bi se mogao podnijeti zahtjev za obnovu?**

Za podnošenje zahtjeva za obnovu ne postavljaju se uvjeti, već za ostvarivanje prava na obnovu; a to su vlasništvo ili suvlasništvo obiteljske kuće ili stana te zaštićeni najam na stanu; prebivalište prije početka ratnih operacija u tom objektu kao i nakon obnove; neostvareno pravo na stan ili kuću na području Republike Hrvatske, odnosno neposjedovanje drugog useljivog stambenog objekta u istom mjestu prebivanja; neostvarena obnova sredstvima kredita odnosno donacijskim sredstvima. Također pravo na obnovu ne može ostvariti osoba koja je pravomoćno osuđena za kazneno djelo opisano člankom 3. stavak 1. Zakona o općem oprost.

- **Što ste poduzeli da se efikasnije organizira prikupljenje i obrada zahtjeve za obnovu?**

Ministarstvo je zatražilo i dobilo popise svih zaprimljenih zahtjeva za koje nisu završeni upravno-pravni postupci utvrđivanja prava na obnovu. Na taj način biti će u mogućnosti praćenja dinamike izdavanja rješenja o pravu na popravak ili obnovu. Uz to, stručne službe Ministarstva održavat će radne sastanke u županijskim uredima za obnovu u smislu davanja stručne pomoći oko izdavanja rješenja.

- **Ministar Čačić je kazao kako će nakon obrade zahtjeva biti pozitivnih ili negativnih rješenja. O čemu će to ovisiti?**

Korisnici koji ne ispunjavaju zakonom propisane uvjete ne mogu ostvariti pravo na obnovu i zato će dobiti negativno rješenje. Dakle, ispunjavanje zakonskih uvjeta jedini je kriterij za donošenje rješenja.

- **Da li se mogu podnijeti zahtjevi i za obnovu stanova na kojima je netko imao stanarsko pravo?**

Do stupanja na snagu Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o obnovi (lipanj 2000. godine), pravo na obnovu ostvarivali su nositelji stanarskog prava na stanu, pod uvjetima navedenim u toč. 6. Nakon provedenih izmjena Zakona o obnovi, a radi usklađivanja istog Zakona sa drugim važećim pravnim propisima odnosno Zakonom o najmu stanova ("Narodne novine" broj 91/96) pravo na obnovu

mogu ostvariti zaštićeni najmoprimci, pod istim uvjetima, s obzirom da više ne postoji institut stanarskog prava.

- **Što namjeravate poduzeti da bi nakon prikupljanja zahtjeva sam proces realizacije obnove tekao uspješnije nego do sada?**

I dosadašnji tijek obnove bio je uspješan. Možemo samo govoriti u činjenicama da Vlada RH ulaže napore za njegovo ubrzanje i završetak. Tome u prilog ide i činjenica vezana za Zaključke donesene na sjednici Vlade u Kninu (29.03.2001), po kojima se u radove obnove uvode svi objekti za koje su izdana rješenja o pravu na obnovu do 01. 05. o. g., odnosno da će u roku godinu dana od datuma izdavanja rješenja biti uvedeni u radove obnove objekti za koje će se izdati rješenja nakon navedenog roka. Za provođenje programa organizirane obnove u 2001./2002. osigurana su i dodatna kreditna sredstva u iznosu od 1 milijarde kn. Uspostavljena je i čvršća koordinacija s najznačajnijim donatorskim organizacijama (ASB, ARC, IRC, ADRA, THW, GTZ, SDR i NPA) kroz potpisivanje Sporazuma o partnerstvu, kojih je do sada potpisano osam, a u pripremi su još dva.

- **U javnosti je u posljednje vrijeme bilo više istupa u kojima se tvrdilo da su građani srpske nacionalnosti i dalje diskriminirani u procesu obnove, da je broj obnovljenih srpskih kuća zanemariv i da ih obnavlja samo međunarodna zajednica. To vjerojatno i kada je u pitanju povratak i obnova djeluje demotivirajuće. Da li ste poduzeli neke akcije kako bi se ta situacija izmijenila?**

Izmijenjeni su zakonski propisi kojima je reguliran proces obnove i povratka, na način da su izmijenjene odredbe koje su imale ili su mogle imati za posljedicu diskriminatorski odnos prema pojedinim korisnicima prava na obnovu. Tim izmjenama postignuta je jednakost svih korisnika bez obzira na etničku pripadnost, vrijeme i način povratka. Obujam prava s naslova obnove isključivo ovisi o stupnju oštećenja objekta i broju članova domaćinstva koji ostvaruju to pravo.

- **S druge strane odjeknula je i izjava ministra Čačića da je za povratak sada već slobodno 4.000 objekata ali da nitko od Srba nije podnio zahtjev. Kakvi su to objekti, u kakvom stanju i u kojim sredinama (ruralnim ili gradskim)? Da li je nešto učinjeno da te informacije dođu do potencijalnih povratnika i ima li reakcija? Mogu li se oni eventualno privremeno koristiti i kao alternativni smještaj za useljenike iz BiH, ukoliko se vlasnici ne jave do određenog roka?**

U suradnji s SDF-om, Ministarstvo, to jest, Uprava za progranike, povratnike i izbjeglice je započela utvrđivanje mjesta boravka vlasnika 4.903 praznih kuća identificiranih u reviziji imovine dodijeljene privremeno na korištenje. SDF će kontaktirati vlasnike i pozvati ih da preuzmu svoju imovinu zbog završetka postupaka povrata u posjed, te će provesti anketu u kojoj bi se vlasnici izjasnili žele li dati u najam imovinu koja bi se upotrijebila za privremeni smještaj korisnika. Prema dobivenim rezultatima, predložit će se model korištenja te imovine, odnosno najam tamo gdje na to pristanu vlasnici.

Prioritet je sada pronaći vlasnike i obavijestiti ih o njihovoj imovini te završiti postupke povrata u posjed imovine njihovim vlasnicima. Popis te prazne imovine dat je također i UNHCR-u koji će preko svojih ureda pokušati kontaktirati vlasnike.

- **Kao što je poznato do sada se u više navrata produžavao rok za podnošenje zahtjeva za obnovu. Sada se inzistira na tome da je ovo zaista zadnji rok i da više nikakvih produžavanja neće biti. Zašto ste se odlučili za takav kategoričan pristup i da li će takav pristup limitirati daljnji proces povratka?**

Proces obnove traje već skoro 10 godina, vrijeme je da se konačno osigura mogućnost povratka svima koji to žele i koji za to ispunjavaju zakonom propisane uvjete. Produženje rokova nema niti jedno valjano opravdanje niti smisao.

- **Što će biti sa imovinom onih građana koji ne podnesu zahtjev za obnovom u ovom zadnjem roku? Da li će imati pravo na obeštećenje ili nešto drugo i kako će se ta imovina dalje tretirati ?**

Građani koji ne podnesu zahtjev za obnovu ili koji ne ostvare pravo na obnovu prema važećim pravnim propisima, za sada ne mogu ostvariti obeštećenje odnosno naknadu štete za imovinu oštećenu ili uništenu u ratnim djelovanjima, obzirom da pitanje naknade štete nije regulirano važećim pravnim propisima.

3. Nevladine organizacije i obnova:

SDF ĆE MAKSIMALNO POMOĆI

pripremio Mladen Obrenović

Među brojnim organizacijama koje prate povratak izbjeglica na ratom stradala područja Hrvatske, posebno građana srpske nacionalnosti, ističe se i Srpski demokratski forum (SDF) sa sjedištem u Zagrebu. Ova organizacija veoma aktivno djeluje na tim područjima, ali i pruža sve vrste pomoći, informacija i kroz druge aktivnosti surađuje sa izbjegličkom populacijom na području Republike Srpske i Jugoslavije.

Sa saznanjem da je hrvatsko Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo objavilo odluku o konačnom roku za podnošenje zahtjeva za obnovu kuća koji ističe 31. prosinca 2001., te da neće biti prolongiranja tog roka, i SDF je pokušao alarmirati sve svoje urede kako bi obavijestili ljude o ovim rokovima. U SDF-u i njegovih 16 ureda u Hrvatskoj, jednom u Banja Luci i šest u Srbiji, ozbiljno je shvaćena poruka da prolongiranja rokova nema.

“Očekujemo da se do zadanog roka javi oko 25 tisuća ljudi zainteresiranih za obnovu kuća”, ističe predsjednik SDF-a Veljko Džakula.

“Nama je veoma važno da se što više ljudi javi do roka predviđenog zakonom, a onda ćemo svakako proširiti naše aktivnosti da bismo pratili brzinu i efikasnost u izdavanju rješenja i poštivanje rokova. Ti rokovi trebali bi biti u vremenu od 30 do 60 dana, a sve one administrativne prepreke koje su do sada postojale trebale bi se ukloniti, ublažiti, umanjiti. To će biti naš slijedeći korak, a za sada je najvažnije da građani podnesu zahtjeve, nakon čega što prije da im se izdaju rješenja, da se smanji vremensko čekanje na prikupljanje dokumentata, a zatim da krenemo na lobiranje kod potencijalnih međunarodnih organizacija koje bi išle u obnovu kuća”, rekao je Džakula.

Džakula podsjeća kako je njegov SDF i u Hrvatskoj, ali i u Jugoslaviji i BiH zajedno sa UNHCR-om ušao u aktivnosti obavještanja građana. Za razliku od Jugoslavije i Republike Srpske, gdje SDF-ove područne kancelarije veoma aktivno deluju, u Hrvatskoj imaju i specifičan zadatak. Na tom području prate i efikasnost, ali i brzinu izdavanja rješenja kod onih ljudi koji su podneli zahtjev za obnovu. Podsjećanja radi, podnošenjem zahtev samo se ispunjava formalan zakonski rok. Nakon toga treba prikupiti svu potrebnu dokumentaciju kako bi se dalo pozitivno ili negativno rješenje, odnosno odgovor da li neko prema zakonu ima pravo na obnovu ili ne.

“Zabrinuti smo dinamikom izdavanja rješenja, jer ako to bude išlo dosadašnjom dinamikom, onda će proći još mnogo vremena dok se obnove one kuće za koje su podneseni zahtjevi”, upozorava Džakula.

Osim toga, Džakula dodaje kako u dosadašnjoj praksi obnove kuća građana srpske nacionalnosti skoro da i nije ništa učinjeno od strane odgovarajućeg Ministarstva i same države. Prema njegovim riječima, sada se to počelo raditi, doduše dosta stidljivo, pa će i samo Ministarstvo obnove vjerovatno ozbiljnije krenuti u te aktivnosti.

Saznanja sa terena govore da i međunarodne organizacije nastoje ubrzati proces izdavanja rješenja za obnovu, budući da su za taj proces dobile određeni novac, a ovakvom praksom one ne mogu da potroše svoja budžetska sredstva koja su im dodjeljena za tu namjenu.

“Kod njih se pojavljuje nezadovoljstvo činjenicom da su sredstva prisutna, a da dinamika izdavanja rješenja ne ide u zakonskom roku, nego da se krše svi ti zakonski rokovi baš tim odugovlačenjem. Zajedničkim djelovanjem SDF-a i drugih nevladinih organizacija, a prije svega UNHCR-a, OESS-a i Evropske komisije, mislim da će Ministarstvo obnove poduzeti dodatne korake kako bi se taj proces obnove kuće ubrzao. Tako bi ljudi koji su podnijeli zahtjeve mogli očekivati da u nekakvom realnom roku obnove svoje kuće kako bi i proces povratka krenuo kvalitetnije, a ljudi koji su se vratili ili namjeravaju da se vrate mogu i da se usele u svoje kuće”, govori Veljko Džakula.

SDF nastoji u kontaktima sa Ministarstvom obnove upozoriti na sve prisutne probleme. Gdje god na županijskim nivoima postoje problemi oko izdavanja rješenja, gdje to sporo ide i gdje ima određenih prepreka, zajedničkim aktivnostima pokušava se otkloniti.

Ono što zabrinjava brojne građane, zainteresirane za obnovu svojih kuća, je i činjenica da moraju sakupiti čitavu hrpu dokumenata. Do sada su postojala brojna razmišljanja da je to namjerno napravljeno kako bi Srbi koji podnesu zahtjeve veoma teško tako nešto uspjeli. No, iskustva su pokazala da je Ministarstvo obnove na taj način htjelo da se ogradi od toga, jer je bilo mnogo zloupotreba u ranijim procesima obnove kuća, pa su mnogi građani dobili obnovljene kuće, a na to nisu imali pravo.

“Zabrinutost postoji i zbog podatka da mnoge kuće nisu bile ucrtane u katastru i sada ne možete dobiti pravo na obnovu svoje kuće dok se one ne ucrtaju. To je dodatni trošak, jer to nije samo uvjerenje koje trebate dobiti”, ističe Veljko Džakula.

“Svi oni koji nemaju kuće ucrtane u katastru to moraju učiniti, a ta cijena koja je u početku bila 500 kn, sada bi na prijedlog Geodetske komore mogla da dostigne i 6.000 kuna, što je zaista mnogo. Prema tome, to su administrativne takse koje su veoma skupe i na njih se mora čekati da bi se cijeli proces mogao napraviti”, rekao je Džakula.

U SDF-u imaju i konkretni prijedlog prema kojem bi država većim dijelom mogla i osloboditi građane određenih nameta koje predstavljaju veliko materijalno opterećenje za građane. No, bilo kako bilo, a tako će reći i SDF-ovi predstavnici na terenu, to se mora nekako prihvatiti kako bi se maksimalno otklonila zloupotreba onih ljudi koji bi takvu situaciju iskoristili. Ozbiljno dodaju kako to operećuje i njih same, ali i građane, no ovog časa nema boljeg izbora.

Ipak, i pored svih navedenih problema i prepreka, i kod Veljka Džakule, ali i među svim aktivistima njegovog SDF-a postoji velika doza optimizma. Oni su, kao i uostalom cjelokupna izbjeglička populacija, zainteresirani da vremenski rok od podnošenja zahtjeva do obnovljene kuće bude što kraći.

“Maksimalno smo zainteresirani pomoći u ovom procesu, jer obnova kuća ne samo da pospješuje povratak Srba i drugih građana, nego je to i jedan oblik ekonomskog ulaganja u te sredine. To je jedan zdrav i svjež novac koji bi sigurno pospješio i građevinske firme i mnoge ljude da se zaposle, a znamo da bi to u teško socijalno-ekonomskoj situaciji, kakva je u Hrvatskoj poslije rata, bila zdrava i dobra injekcija. Vjerujem da će oni koji to moraju shvatiti, jer je ovaj proces u interesu svih”, zaključuje Veljko Džakula.

Poznato je da rok za podnošenje zahtjeva za obnovu porodičnih kuća na ratom stradalim područjima Hrvatske ističe 31. decembra ove godine. Gospodine Ećimoviću, kako Srpski demokratski forum, kao nevladina organizacija kojoj je između ostalog i cilj da pomaže srpskim povratnicima, participira u ovom procesu?

- Srpski demokratski forum preko svojih deset mobilnih timova i šest kancelarija (Beograd, Subotica, Šid, Šabac, Čačak, Niš) koji pokrivaju cijelu teritoriju Republike Srbije prikuplja zahtjeve za obnovu, koje dalje prosledjuje preko UNHCR-a, odnosno Konzulata Hrvatske u Beogradu do nadležnih opštinskih, odnosno županijskih službi.

SDF preko svojih podružnica zainteresovanim građanima izdaje zahteve koje podnose zajedno sa ostalom dokumentacijom. Međutim, postoje i pojedine izjave koje se moraju ovjeravati.

- Upitnici koje zainteresovani popunjavaju ovjeravaju se kod nadležnih sudova, a ukoliko se radi o suvlasništvu onda se ovjerava i izjava suvlasnika. Nikakvi dodatnih izjava, niti formulara ne treba ovjeravati već će sve to biti obaveza nadležnih organa u Hrvatskoj.

Po čemu je ovaj proces drugačiji od nekih prethodnih slične vrste kojih je bilo i za vreme vladavine HDZ-a i smatrate li da će se ovoj akciji odazvati veliki broj građana?

- Očekujemo da će se ovoj akciji odazvati svi oni koji do sada to nisu mogli na osnovu ranije verzije Zakona o obnovi koji je uslovljavao da se te radnje isključivo obavljaju u Hrvatskoj.

Možete li proceniti zainteresovanost gradjana i da li očekujete da će svi do predviđenog roka da uspiju kompletirati svoju dokumentaciju?

- Teško je prognozirati koliko ćemo zahtjeva prikupiti i proslijediti do nadležnih organa u Hrvatskoj, ali uz medijsku kampanju očekujemo da ćemo doći do svakog izbjeglice i prognanika koji privremeno boravi u Jugoslaviji.

Uredi SRPSKOG DEMOKRATSKOG FORUMA u BiH i Jugoslaviji

Banja Luka, Srpski rudara 1, tel: 00 387 51 216 921

Gradiška, Mitropolita Georgija Nikolajevića bb, tel: 00 387 51 815 914

Beograd, Kneza Miloša 19/I, tel: 00 381 11 3231 969

Subotica, Dimitrija Tucovića 9, tel: 00 381 24 38 335

Šid, Nikole Vlaškog 1, tel: 00 381 22 715 727

Čačak, Svetozara Markovića 26, tel: 00 381 32 341 785

Niš, Sindelićev trg 14, tel: 00 381 18 45 251

Šabac, Koste Abraševića 10, tel: 00 381 15 346 521

Uredi SRPSKOG DEMOKRATSKOG FORUMA u Hrvatskoj

Zagreb, glavni ured, Republike Austrije 9, tel: +385 1 3777 126

Zagreb, pravni ured, Berislavićeva 10/II, tel: +385 1 4872 483

Okučani, 120. brigade HV-a 19, tel: + 385 35 371 506

Pakrac, Osječka 8, tel: + 385 34 411 595

Daruvar, Trg kralja Tomislava 4, tel: + 385 43 335 673

Grubišno polje, A. G. Matoša 8, tel: + 385 43 485 236

Slatina, Braće Radića 17, + 385 33 552 215

Vojnić, Karlovačka 16, tel: + 385 47 883 059

Gvozd (Vrginmost), Križni put 7, + 385 44 881 250

Plaški, 143. domobranske pukovnije 18, tel: + 385 47 573 138

Petrinja, Vladimira Nazora 13, tel: + 385 44 815 563

Glina, Hrvatska ulica 18, tel: + 385 44 882 942

Korenica, Pere Šnjarića 27, tel: + 385 53 776 810

Knin, Gojka Šuška 22a, tel: + 385 22 660 109
Dvor (na Uni), Zrinskih i Frankopana bb, tel: + 385 44 871 145
Slunj, Ivana Trnskog 6
Hrvatska Kostajnica, Gordana Lederera 44
4. Knin:

PORASTAO INTERES ZA POVRATAK

Šest godina po završetku ratnih djelovanja, na području Knina, koje je nekada naseljavalo oko 43.000 stanovnika od kojih oko 80 posto Srba i oko 20 posto Hrvata, danas živi svega nešto više od 26.000, s bitno izmijenjenom strukturom. Neslužbeni podaci o sadašnjim stanovnicima bivše kninske općine, podijeljene u pet manjih općina, naseljava oko 12.000 srpskih povratnika, oko 10.000 domicilnih Hrvata doseljenih iz BiH, oko 3.000 domicilnog stanovništva, uglavnom Hrvatske nacionalnosti, te oko 1.300 Hrvata doseljenih na područje Kistanja iz Janjeva na Kosovu.

Od usvajanja Programa hrvatske Vlade za povratak izbjeglica sredinom 1997. godine, povratak na područje Knina konstantno teče, uz nešto pojačan interes u posljednje vrijeme.

Sigurnosna situacija je u odnosu na prethodnih nekoliko godina bitno povoljnija, na kninskom području čak stabilna, ali su zato problemi s povratom imovine i obnovom i dalje prisutni. Tu je pitanje alternativnog smještaja, kao uvjeta oslobađanja kuća datih na privremeno korištenje usljenicima iz BiH, glavna prepreka. Dio tih zamršenih problema, prema najavama kninskih vlasti, bit će ublažen nakon obavljene revizije o korisnicima objekata u privatnom vlasništvu, kojom je utvrđen velik broj nezakonitih okupacija, bilo da sadašnji stanari nemaju valjano rješenje nadležne Stambene komisije, da imaju imovinu u drugim dijelovima Hrvatske ili su im kuće u selima oko Knina, već obnovljene. Oni bi trebali biti najprije rješavani, već u prvoj fazi tog procesa, da bi se tek kasnije moglo pristupiti složenijim problemima gdje je privremenim stancima potrebno osigurati alternativni smještaj. Međutim, po podacima nevladinih organizacija u Kninu, još nijedno takvo rješenje s kratkim rokom za iseljenje nije izdato, niti je obavljena deložacija privremenog stanara. Postupak njihovih provođenja, prema najavama, neće biti nimalo lak, ali će neminovno morati uslijediti, jer ovoga puta vlast inicira rasčišćavanje situacije i ubrzanje povrata imovine u privatnom vlasništvu.

Od 760 podnešenih zahtjeva za povrat imovine, na Kninskom području 120 kuća je, na raznorazne načine, vraćeno pravim vlasnicima. Istodobno, Državna agencija za promet nekretninama (APN) otkupila je, po riječima gradonačelnika Knina Vinka Marića, svega 34 kuće koje će sadašnjim njihovim korisnicima, uglavnom useljenicima iz BiH, pod vrlo povoljnim uvjetima (poput otkupa društvenih stanova) biti ponuđene za otkup. Još oko 1.000 kuća nudi se za prodaju, ali APN za sada nema novca...

Pokušavajući pomoći proces povratka izbjeglica i povrata imovine, Danski komitet za izbjeglice u selu Strmica kod Knina, financira uređenje jednog kolektivnog centra. U tu svrhu, upotrijebit će se nekadašnja školska zgrada u koju bi trebalo biti smješteno oko 60 srpskih povratničkih obitelji u vrijeme dok čekaju povrat u svoje kuće. Interes za takav smještaj među izbjeglicama u Jugoslaviji, kako nam je kazala voditeljica Ureda Dalmatinskog odbora solidarnosti (DOS) u Kninu Nevena Žunjić, minimalan je. Izbjeglice smatraju kako bi u kolektivne centre trebali biti smješteni oni koji su u njihovim kućama. Ipak, iako je ta logika razumljiva, predstavnici DOS-a napominju kako se samo upornošću može doći do svoje imovine i savjetuju potencijalnim povratnicima da se prijave za smještaj u tom centru, jer će se na taj način nesumnjivo naći na listi prioriteta za povrat imovine.

Odluka hrvatske Vlade da sva imovina izbjeglim Srbima bude vraćena do kraja 2002. godine, te krajnji rok kojega je za podnošenje zahtjeva za obnovu kuća do 31. 12. 2001. godine odredilo Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva, interes za povratak na kninsko područje naglo je porastao.

- Mi savjetujemo svim ljudima da podnesu zahtjev za povrat imovine s onim dokumentima o vlasništvu koje posjeduju, a svi oni mogu to svoje vlasništvo kasnije dokazati ostavinskom

raspravom ili na druge načine. Bitno je da u roku do 31. 12. 2001. godine podnesu zahtjev, makar bio i manjkav, jer se on sigurno neće produžiti, upozorila je voditeljica DOS-a u Kninu Nevena Žunjić i naglasila kako je najvažnije pravodobno i istinito informiranje izbjeglica, kako bi, u situaciji kada "ni ovdje, ni u Srbiji ne cvjetaju ruže", donijeli odluku žele li se vratiti ili ostati tamo gdje sada borave.

Po njenim riječima, iako se osjeća veći interes izbjeglih Srba za povratak, oni će postati "pravi" povratnici tek u momentu kada im se kuća obnovi i kada im se stvore bolji uvjeti za život. Do tada, prisiljeni su doći u Knin, napraviti osobne dokumente, predati zahtjeve za povrat imovine i obnovu, i vratiti se u izbjeglištvo... Do tada, trebaju iskoristiti mogućnost trodnevnih posjeta u organizaciji UNHCR-a, tokom kojih uz pomoć aktivista DOS-a mogu doći bar do osnovnih osobnih dokumenata.

Nesumnjivo je da će najviše povratnika i ubuduće biti među seoskim stanovništvom. Međunarodne humanitarne organizacije seoskim domaćinstvima nude vrlo povoljne kredite za oživljavanje gospodarstva. U Bukovici, području s najvećim brojem povratnika po apsolutnim brojkama i Biskupiji koja po relativnim pokazateljima prednjači u broju povratnika, postoje jako dobri primjeri seoskih domaćinstava. Baveći se poljoprivredom i stočarstvom, njihov život je u potpunosti normaliziran. Sasvim suprotna situacija je u samom gradu Kninu, gdje vlada velika nezaposlenost, na rubu ekonomske katastrofe i gdje većina radno sposobnih stanovnika živi od socijalne skrbi.

5. Vijesti

VLADA DO KRAJA 2002. SPREMNA VRATITI SRPSKU IMOVINU

Do kraja slijedeće godine (31.12.2002.) trebaju se vratiti kuće i stanovi svim njihovim pravim vlasnicima na području od posebne državne skrbi. To je na svojoj sjednici 20.09.2001. zaključila hrvatska Vlada.

Prijedlog je iznio potpredsjednik Vlade dr.Goran Granić ocjenjujući da je do sada najmanje učinjeno upravo u povratu imovine srpskim vlasnicima.

Provedbom ove odluke Vlade, procjenjuje se, trebala bi biti stvoreni uvjeti za povratak svih izbjeglica i prognanika.

Prema riječima Gorana Granića, dvije trećine imovine koja sada nije u pravim rukama pripada hrvatskim građanima srpske nacionalnosti, a trećina onima hrvatske nacionalnosti.

R. Čačić: OVO JE POSLJEDNJI ROK ZA PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA OBNOVU - PRODUŽETAKA NEĆE BITI

Hrvatski ministar obnove Radimir Čačić upozorio je na Aktualnom prijepodnevu u Hrvatskom saboru da je rok za podnošenje zahtjeva za obnovu u ratu uništene imovine, koji istječe 31. prosinca ove godine, posljednji i da njegova produžetka neće biti.

Čačić je precizirao kako će se nakon toga točno znati koliko je tih zahtjeva i tko ih je podnio, te da će oni biti procesuirani u smislu donošenja pozitivnog ili negativnog rješenja, kako bi Hrvatska završila proces obnove.

On je podsjetio kako su do sada u nekoliko navrata rokovi za podnošenje zahtjeva za obnovu građanima koji u ovom trenutku žive izvan Hrvatske, produžavani na osnovu opravdanih i vrlo utemeljenih zahtjeva međunarodne zajednice zbog spoznaja da izbjeglicama nisu dovoljno kvalitetno prezentirane informacije o tome.

- Ovaj puta, zatražio sam od predstavnika međunarodne zajednice da iznesu sve načine informiranja kojih se uopće mogu dosjetiti, da navedu imaju li bilo kakvu primjedbu na informiranje koje mi provodimo i da nas u tom smislu i financijski pomognu, precizirao je Čačić objašnjavajući razloge zbog kojih je Ministarstvo odlučilo spotom, koje će emitirati

mediji u Jugoslaviji, obavjestiti izbjeglice o krajnjem roku za podnošenje zahtjeva za obnovu.

Komentirajući presudu suda u Ogulinu, kojom hrvatski useljenik mora platiti štetu srpskom povratniku, Čačić je naglasio kako nitko od hrvatskih građana ne može biti privilegiran bez obzira na etničku pripadnost, da nitko nikome ne može oduzimati kuće, uzurpirati vlasništvo ili uzimati prozore i štednjake.

- Sudovi će to naravno suditi, i žalosno je što nisu i do sada. Međutim, niti je bio, niti će biti, ijedan slučaj da itko bude iseljen od građana Hrvatske iz objekta koji je tuđe vlasništvo, a da nema alternativni, odgovarajući smještaj. To se nije se desilo i neće se desiti, ustvrdio je Čačić.

L. Pejковиć: OČEKUJEMO 20.000 POVRATNIKA

Pomoćnik ministra za javne radove, obnovu i graditeljstvo Lovre Pejковиć izvjestio je da se do 01. listopada ove godine u svoje domove ili alternativni smještaj do sada vratilo 283.902 prognanika i izbjeglica, od čega je 198.294 Hrvata koji su tijekom progonstva boravili u drugim dijelovima Hrvatske, te 85.608 Srba koji su izbjegli u inozemstvo (SRJ i BiH). Još oko 22.524 prognanika čeka na povratak.

Prema stavu Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice pri Ministarstvu ne može se reći da li je povratak Srba mali ili zadovoljavajući. Ta će brojka biti poznata tek nakon objave popisa stanovništva.

Govoreći o posljednjem roku za podnošenja zahtjeva za obnovu, te informativnoj kampanji koje je Ministarstvo u vezi toga pokrenulo u SRJ i BiH Pejковиć je rekao da se kroz tu akciju očekuje više od 20 tisuća povratnika.

Prema reviziji zauzete privatne imovine koje provelo Ministarstvo u 9.937 stambenih jedinica useljeni su privremeni korisnici, većinom iz BiH koji će se morati iseliti, a objekti vratiti vlasnicima.

Što se tiče praznih kuća ili stanova kojih je 4903 pokušati će se ući u trag vlasnicima kako bi se utvrdilo žele li svoj dom prodati, iznajmiti ili se vratiti u njega.

Pejковиć je također izvjestio kako će, u cilju povrata protupravno zauzete imovine što je Vlada obećala ostvariti, do kraja sljedeće godine ovlasti stambenih komisija koje su do sada bile u nadležnosti lokalnih vlasti biti prebačene na centralizirani vladin ured kako bi se taj proces ubrzao.

V. Stanimirović: ŽELIMO KULTURNU AUTONOMIJU ZA KRAJEVE SA SRPSKOM VEĆINOM

- Nastojimo srpsku zajednicu integrirati, ne samo u političkom nego i u svakom drugom smislu na razini cijele Hrvatske. Želja nam je kulturna autonomija u svim djelovima gdje Srbi imaju relativnu ili apsolutnu većinu. Kao što to ima talijanska manjina. Ne treba se bojati Srba i srpskih prava. Osim toga još više ćemo se zalagati za što bolju suradnju Hrvatske, koliko bude u našim mogućnostima, sa SRJ i Republikom Srpskom. Bez uspostave tih dobrosusjedskih odnosa teško je pretpostaviti neku brzu demokratizaciju i brzi ulazak Hrvatske u EU što mi Srbi u Hrvatskoj želimo.

Tako je u interviewu Vjesniku sažeo osnovne konture političkog programa Samostalne demokratske Srpske stranke (SDSS) dr. Vojislav Stanimirović nakon što je početkom ovog mjeseca ponovno izabran za njenog predsjednika.

Stanimirović je ocjenio da je dosadašnja politika njegove stranke koja se najviše bavila zaštitom srpskih nacionalnih interesa bila politika mogućeg te da je u datim okolnostima učinjeno maksimalno uputivši istovremeno kritike na račun aktualne hrvatske vlasti koja se nije uhvatila u koštac sa problemom povratka Srba i njihove imovine.

Predsjednik SDSS-a najodlučnije je demantirao da ta stranka osuđuje naseljavanje Hrvata iz BiH u dijelove Hrvatske gdje žive Srbi. On je istaknuo da SDSS surađuje sa Udruženjem Hrvata iz BiH koji žele ostati u Hrvatskoj i smtaramo da u Hrvatskoj ima mjesta i za njih.

- Mi nemamo pravo niti želimo nekome braniti da se nastani gdje hoće. Ali veliki nisu Hrvati iz BiH sa svojim mukama nego Hrvati iz Hrvatske koji su zaposjeli srpsku imovinu i ne žele je vratiti - ističe dr.Vojislav Stanimirović.

Episkop Lukijan: TRAJIMO POVRAT IMOVINE, ZDRAVSTVENO I MIROVINSKO OSIGURANJE I VJERONAUKE U ŠKOLAMA

Svećenstvo Srpske pravoslavne crkve u Hrvatskoj zatražit će od hrvatskog Sabora povrat imovine SPC-a, zdravstveno i mirovinsko osiguranje i ravnomjerniji pristup pravoslavnog vjeronauka u školama, najavio je u intervjuu Novom listu episkop Lukijan.

- Mi smo ovdje ponikli, smatramo da je ovo naša država čije zakone i odredbe oštujemo, ali očekujemo i da država poštuje i provodi naša prava kao naroda koji ovdje živi. Jer, nismo mi donijeli malo zemlje na opancima, kako nam se ponekad spočitava. Sve ovo što je ovdje, stvorili smo zajedno s Hrvatima i drugim narodima koji ovdje žive - kazao je episkop Lukijan.

Odnos s Katoličkom crkvom on je ocijenio vrlo dobrim i izrazio nadu da će oni uskoro doći do razine odnosa kakvu su dvije crkve imale prije rata.

Donji Lapac: POTPORA UBRZANOJ OBNOVI

U donjolapačkoj općini, u kojoj živi oko 3,5 tisuće stanovnika, uglavnom pripadnika srpske manjine, i nešto manje od 500 hrvatskih izbjeglica iz BiH, do sada je obnovljeno sedamdesetak kuća, a uskoro će početi obnova još 90 kuća od I. do III. stupnja oštećenosti, u čemu znakovitu pomoć daju međunarodne dobrotvorne udruge.

To je rečeno na sastanku ministra javnih radova, obnove i graditeljstva Radimira Čačića u Donjem Lapcu gdje je o obnovi kuća i oživljavanju gospodarstva razgovarao s općinskim i županijskim dužnosnicima.

O povratu imovine, obnovi infrastrukture i stvaranju uvjeta za razvoj poljodjelstva, odnosno proizvodnje hrane, izvijestio ga je općinski načelnik Milan Đukić.

"Ministarstvo obnavlja dvadesetak kuća, a najavilo je i novčanu potporu za obnovu nekih infrastrukturnih objekata, primjerice mjesnog vodovoda i rasvjete, popravak kojih će financirati do kraja godine", rekao je Čačić.

Dodao je da se "u skladu s rješenjima nastavlja i obnova još dvadesetak kuća i 36 stanova (u trima stambenim zgradama), a novčanu potporu za opremu dobit će komunalna tvrtka Kongrad.

Također se predviđa i potpora za obnovu pravoslavne i gradnju katoličke crkve, rekao je ministar Čačić, poduprvši i programe oživljavanja gospodarstva.

U negdašnjoj farmi "Borićevac" predviđa se proizvodnja 1,200.000 pilića na godinu, a programi poljoprivredne proizvodnje na obiteljskim gospodarstvima kandidirat će se kod HBOR-a, istaknuto je u razgovorima ministra s ličko-senjskim županom Milanom Jurkovićem i općinskim dužnosnicima.

Za boravka u Donjem Lapcu Čačić je s predstavnicima lokalne vlasti potpisao i pismo namjere o financiranju određenih programa komunalne infrastrukture na području te ličke općine.

Vukovar: JOŠ DOSTA UZURPIRANIH STANOVA

U useljenim vukovarskim stanovima većinom se nalaze nositelji stanarskog prava, ali je i znatan broj korisnika koji su u stanovima protupravno. To su prvi nalazi nedavno započete revizije korištenja gradskog stambenog fonda.

Članovi stambene komisije već su obišli prvih 128 korisnika stanova za koje je utvrđeno da ih koriste iako za to nemaju više osnova, te su im poslani opomene o potrebi iseljenja u vlastite obnovljene kuće ili stanove, izvijestio je pročelnik Regionalnog ureda za prognanike i izbjeglice Vukovar Ante Drmić.

Kako je rekao Drmić, problematika višestrukog korištenja stanova u Vukovaru je posebice naglašena. Tako su zabilježeni slučajevi da je jedna obitelj zauzela i po nekoliko stanova ili su

pojedinci prodali vlastite kuće i stanove, a uselili se protupravno u stanove u vlasništvu grada ili države.

Također je predloženo raskidanje ugovora s 51 korisnikom kuća koje je otkupila Agencija za promet nekretnina (APN). Takvih je kuća u Vukovarsko-srijemskoj županiji 437, a u slučaju 51 korisnika utvrđeno je da je završila obnova njihovog stambenog objekta, te je nužno da se isele iz kuća u vlasništvu APN-a.

Drmić je rekao da će revizijom biti obuhvaćeni svi korisnici stanova s privremenim rješenjima (679 stanova), rješenjima o korištenju i čuvanju stanova izdanim u vrijeme tzv. republike srpske krajine (614 stanova) kao i oni koji stanove koriste bez pravne osnove (538 stanova). Cilj je revizije, rekao je Drmić, stvoriti uvjete za što brži povratak u Vukovar preostalih još oko 8600 Vukovaraca koji su u progonstvu.

Stambena komisija grada Vukovara od srpnja 1998. zaprimila je 1677 zahtjeva za povratom imovine. Do sada je riješeno 1005 zahtjeva, kazao je predsjednik vukovarske Stambene komisije Zlatko Hegeduš.

U agresiji na Vukovar stradao je najveći broj od ukupno 5809 vukovarskih stanova u stambenim zgradama, a obnova je završila na njih 1909. Useljeno je danas u Vukovaru 4095 stanova, rekli su predstavnici Regionalnog ureda za prognanike i izbjeglice u Vukovaru, vukovarske stambene komisije te gradskog poduzeća "Tehnostan".

Bosna i Hercegovina: PROVEDBA IMOVINSKIH ZAKONA

1.NEŠTO SE IPAK KREĆE

pripremio Radenko Udovičić

Proces povrata stanova u nekadašnjoj društvenoj svojini, ili kako se sada kaže – na kojima postoji stanarsko pravo je završen na proljeće ove godine. Zahtjev za povrat nije više moguće predati i može se slobodno konstatovati da oni koji to nisu učinili zauvijek su izgubili mogućnost da vrate svoj stan, pa makar godinama bili korisnici i izdvajali doprinose za stambenu izgradnju. Međutim, pravo na privatnu imovinu (a stanarsko pravo to nije) nikada ne zastarjeva. Za vlasnike nekretnina koji iz bilo kojeg razloga još nisu podnijeli zahtjev za povrat vlastite kuće ili zemlje, nije kasno. Oni to još uvijek mogu učiniti u određenim općinskim službama ili putem Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC).

No, vratimo se stanovima na kojima je postojalo stanarsko pravo. Većina korisnika u Federaciji BiH, koji ih nisu napuštali, je tokom zadnje dvije godine putem certifikata ili gotovim novcem ih otkupila, tako da su svoj status "korisnika" sada zamjenili statusom "vlasnika" (u Republici Srpskoj taj proces je tek otpočeo). Kada su izbjeglice u pitanju, odnosno oni koji su povratili stanove, u Federaciji BiH je postojalo rješenje da u stanovima moraju živjeti dvije godine, a tek onda stižu pravo da ih otkupe. U Republici Srpskoj takvo ograničenje nije postojalo. Razlika u zakonskim rješenjima je bila politički motivirana. Naime, nakon otkupa, naravno, može uslijediti raspolaganje imovinom, odnosno prodaja. Vlasti Federacije BiH, a posebno bošnjačka strana, nisu željele da izbjeglice koje povrate stanove ih odmah prodaju i za te pare kupe stan negdje drugdje, jer su smatrale da se time pospješuje etničko čišćenje. S druge strane vlasti Republike Srpske nisu postavile nikakva ograničenja. Međutim Visoki predstavnik za BiH je u lipnju ove godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Stan se može odmah otkupiti

Sušтина Odluke je da se ukida rok od dvije godine boravka u stanu prije nego što se stekne pravo na otkup. Dakle, povratnik može odmah stan otkupiti, a zatim ga i prodati. Povratnicima – posebno onima kojima je stalo da se istinski ne vrate – ovo zasigurno olakšava dalji tok života. Ipak i tu postoji jedno ograničanje. Povratnik prilikom predaje zahtjeva za otkup stana mora priložiti i dokaz da više ne živi, niti bilo ko od njegovih članova domaćinstva, u tuđoj imovini. Kako bi se ispunio ovaj uvjet, nositelj stanarskog prava dostavlja potpisani zapisnik od strane nadležnog upravnog tijela kojim se utvrđuje napuštanje tuđe imovine, predaja ključeva i pečaćenje prostorija predratnog nositelja stanarskog prava ili valjan dokaz o ulasku u te prostorije predratnog nosioca stanarskog prava ili vlasnika. Ova Odluka Visokog predstavnika je objavljena u Službenim novinama Federacije BiH od 24. srpnja.

Međutim, još postoji jedna značajna razlika u zakonskim rješenjima u dva entiteta, a tiče se samih uslova otkupa stana za povratnike. Naime, u Republici Srpskoj povratnici stan mogu otkupiti samo u gotovom novcu, dok, s druge strane, u Federaciji BiH je to moguće certifikatima. Vlasti Federacije BiH su se obratile OHR-u sa zahtjevom da se izmjeni rješenje u Republici Srpskoj ili da se omogući i Federaciji BiH da od otkupa ubire gotov novac. OHR je za sada odbio da to učini. Narednih dana Parlament Federacije BiH treba da odluči da li će se i u ovom entitetu za povratnike uvesti ova, objektivno rečeno, diskriminirajuća odluka.

Prije nego pređemo na opis nadležnosti agencije CRPC, evo statističkog pregleda provedbe imovinskih zahtjeva u Bosni i Hercegovini. Statistika jasno pokazuje da se provedba sporo odvija, ali ipak teče, što je potvrda da izbjeglice ne treba da gube nadu da će doći u posjed svojih stanova i kuća. U Bosni i Hercegovini zaključno sa kolovozom 2001. podnijeto je 256.600 zahtjeva (FBiH 129.479, RS 120.203). Vlasti su pozitivno odgovorile i izdale rješenje za povrat u 145.579 slučajeva (FBiH 91.937, RS 51.505). Međutim, stvarno u posjed svoje imovine došlo je samo 82.491 prijeratnih nosioca i vlasnika (FBiH 53.912, 26.707). Iz ovoga je jasno, i procentualno i brojčano, da se imovinski zakoni u Federaciji BiH uspješnije provode nego u Republici Srpskoj.

CRPC još prima zahtjeve za povrat privatne imovine

Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC) je ključno tijelo za donošenje odluka o imovinskim pravima osoba koje nisu u posjedu svoje imovine u Bosni i Hercegovini. Utemeljena Aneksom 7. Daytonskog mirovnog sporazuma, CRPC odlučuje o zahtjevima stotina tisuća ljudi koji su tijekom rata izgubili imovinu, funkcionirajući tako da provjerava domaći sustav koji još nije potpuno nepristran i neovisan. CRPC ima ključnu ulogu u rješavanju imovinskih pitanja, što predstavlja bitan izazov u razvoju BiH, pošto imovinska prava moraju biti u potpunosti vraćena i pravno zaštićena kako bi se osigurali uspješan povratak izbjeglica, rekonstrukcija, ekonomski razvitak, politički i socijalni preporod.

Donošenjem konačnih i pravno obvezujućih odluka po zahtjevima osoba koje nisu u posjedu svoje imovine, koje im potvrđuju njihova prava, CRPC im pomaže nastaviti život sa određenom sigurnosti. Čak i u slučajevima kada su podnositelji zahtjeva izgubili dokaze o stanarskom ili pravu vlasništva, CRPC im može pomoći, jer ima pristup imovinskim evidencijama, te provjeriti i potvrditi njihova prijeratna imovinska prava. CRPC daje podnositeljima zahtjeva certifikate kojima se potvrđuje njihovo stanarsko pravo, pravo vlasništva ili posjeda. Do sada je CRPC potvrdila vlasništvo ili stanarsko pravo za preko 300 tisuća podnijetih zahtjeva. Međutim, sama implementacija stvarnog dolaženja u posjed imovine ide sporo, zahvaljujući političkim kočnicama u upravi i drugim strukturama vlasti, kao i nemogućnosti da se ekonomski adekvatno riješe problemi onih koji napuste tuđu imovinu.

Izvršenje CRPC odluka je u nadležnosti entiteta, u prvom redu njihovih prvostepenih upravnih organa. U Federaciji BiH to su, kada je privatna imovina u pitanju, općinski organi uprave u čijoj su nadležnosti imovinsko pravna pitanja. Za stanarska prava to je općinski organ uprave nadležan za stambena pitanja. Izuzetak je jedino Sarajevo gdje je za stambena pitanja nadležno

kantonalno ministarstvo prostornog uređenja, stambenih i komunalnih poslova, i to u okviru tog ministarstva Uprava za stambena pitanja, Odjeljenje u općini u kojoj se stan nalazi. U Republici Srpskoj nadležno je Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica – Odsjek Ministarstva u općini u kojoj se nalazi nekretnina/stan na kome postoji stanarsko pravo.

Ako je podnositelj podnio zahtjev za povrat imovine prema entiteskom zakonu kao i zahtjev za izvršenje CRPC odluke, moguće je uputiti žalbu ukoliko je taj zahtjev odbijen ili se njegovo rješavanje odugovlači. **Žalba se može uputiti Upravnoj inspekciji u Federaciji BiH koja radi u okviru ministarstva pravde (Sarajevo Ul. Valtera Perića br.15), a u Republici Srpskoj Ministarstvu pravde (Banja Luka. Ul. Vuka Karadžića br. 4). Takođe, žalba se može uputiti Ombudsmenima za ljudska prava u BiH – Sarajevo 033 666-005 i Banja Luka 051 230-873. Na teritoriji Federacije BiH nadležni su i Ombudsmeni FBiH (Ured u Sarajevu 033 211-393. Takođe moguće je zahtjevati i brojeve regionalnih ureda).**

**CRPC Glavna kancelarija u Sarajevu
Danijela Ozme 4/I, 71000 Sarajevo
Tel/fax: ++387 33 212 835**

2. VLASNIŠTVO NE ZASTARJEVA

Intervju: Vanesa Zečević, glasnogovornik Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC)

Proces povrata stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo u BiH je gotov. Kakva je vaša ocjena uspješnosti tog posla. Imate li podatke koliko je stanova vraćeno prijeratnim korisnicima. Mislite li da će nedavna odluka Visokog predstavnika da se ukine u FBiH dvije godine obaveznog boravka u stanu prije mogućnosti otkupa uticati da povratnici «ekspresno» prodaju stanove u vrata se u svoje «etničke dijelove»?

Naime, proces povratka stanova na kojima postoji stanarsko pravo diljem BiH je gotov u smislu podnošenja zahtjeva za povrat. Dakle, rokovi koji su se odnosili na podnošenje zahtjeva za povrat stanova u društvenom vlasništvu su istekli u oba bosanskohercegovačka entiteta. Prijeratni nositelji stanarskog prava koji nisu podnijeli zahtjev za povrat stanova u zakonom propisanim rokovima su izgubili stanarsko pravo. No, sam povrat u posjed i privatizacija su još u tijeku. Glede uspješnosti posla reći ću da je Komisija postigla dobre rezultate. Prikupili smo zahtjeve za 303,674 nekretnine diljem BiH (od toga 255,351 privatna imovina i 48,323 stanovi u društvenom vlasništvu), a iznjedrili 176,234 pravno obvezujuće odluke. No, problemi su i nadalje vezani za dinamiku provedbe imovinskih zakona, to jeste ulaska u posjed imovine. Razina provedbe raste, no i nadalje je nezadovoljavajuća ako govorimo o vladavini zakona i poštivanju temeljnih ljudskih prava.

Vođena načelima jednakosti i zakonitosti Komisija pokušava na što je moguće bolji način ispuniti svoj mandat, no provedba imovinskih zakona i izvršenje odluka Komisije je dužnost i obveza lokalnih tijela uprave koji imaju izvršnu vlast, kako je i definirano aneksom 7.

Komisija je aktivna članica PLIP-a (Plan za implementaciju imovinskih zakona). Drugi članovi su OHR, OSCE, UNHCR i UNMIBH. PLIP je utemeljen u listopadu 1999. godine kao sredstvo ili mehanizam putem kojega bi aktivnosti u svezi imovinskih pitanja različitih agencija, to jeste članova međunarodne zajednice, bile kordinirane i organizirane u ciljanu strategiju za implemenaciju imovinskih zakona. Dakle, to je mehanizam putem kojega međunarodne organizacije razvijaju zajednički okvir za djelovanje, provode monitoring provedbe napretka na terenu, te razvijaju strategije za prevazilaženje problema.

Bitan mehanizam monitoringa broja nekretnina vraćenih u posjed su PLIP statistike o razini provedbe imovinskih zakona. Izdaju se mjesečno, a utemeljeno na podacima i informacijama

dobivenim od lokalnih tijela uprave nadležnih za implementaciju. Po ovim statistikama u BiH bilo je 256 600 zahtjeva za povrat, a stvarno je vraćeno 82 491.

Što se tiče odluke Visokog predstavnika glede ukidanja dvogodišnjeg roka za otkup stanova u društvenom vlasništvu u FBiH, mogu reći da su ovom odlukom zakoni u RS-u i Federaciji harmonizirani. Podsjetimo se cilja koji je postavljen Aneksom 7. U prvom paragrafu članka 1. aneksa 7 stoji: *“Sve izbjeglice i raseljene osobe imaju pravo slobodno se vratiti svojim domovima.”* Komisija djeluje u skladu sa ovim ciljem, no ne ulazeći u pravo svakog pojedinca da sukladno osobnoj želji odabere mjesto daljnje življenja.

Među izbjeglicama u inostranstvu postoje velike nejasnoće oko stanja otkupa stanova u Republici Srpskoj. Da li je stan moguće otkupiti samo u gotovini, ili može i u certifikatima?

U skladu sa članom 31. Zakona o privatizaciji državnih stanova RS-a otkup stana se vrši isplatom gotovog novca odjednom ili u mjesečnim ratama (u roku ne dužem od 20 godina). Dodatno tomu, u skladu sa čl.33. pomenutog Zakona, otkup stana kupac može vršiti sredstvima svoje stare devizne štednje ili stare devizne štednje njegovog bračnog partnera koja je položena kod poslovnih banaka RS-a, i to najviše do 50% utvrđene otkupne cijene stana. Znači otkup stana u RS se vrši samo u gotovom novcu ili u kombinaciji sa vaučerima na koje imaju pravo stare devizne štediša.

Bitno je obratiti pažnju na izmjenu Zakona o privatizaciji državnih stanova RS-a do koje je došlo nametanjem odluke Visokog predstavnika u julu ove godine a koja predviđa sljedeće: *“U slučaju da je kupac ili član njegovog porodičnog domaćinstva kao nosilac stanarskog prava napustio stan u periodu između 30. aprila 1991. godine i 19. decembra 1998. godine i naknadno ostvario povrat svog stana sudskim putem ili u upravnom postupku pred nadležnim organom uprave u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o korišćenju napuštene imovine u Republici Srpskoj (“Službeni glasnik Republike Srpske”, br. 38/98, 12/99, 31/99 i 38/99), kao i izvršenjem odluke Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica, ima pravo na umanjenje otkupne cijene stana od 75%.”*

Pravo vlasništva ne zastarjeva. Da li to znači da postoji mogućnost da se i sada, šest godina nakon rata, podnese zahtjev za povrat nekretnine u privatnom vlasništvu? Kakva je tu uloga CRPC-a? Prima li još ovakve zahtjeve? Nakon prijema zahtjeva, kakva je dalja procedura i koliko traje? Može li CRPC uticati na bržu provedbu onoga što se pravno odobri, ali sporo izvršava?

U pravu ste, pravo vlasništva ne zastarijeva, stoga ne postoje rokovi za podnošenje zahtjeva za povrat imovine u privatnom vlasništvu, kako kod lokalnih tijela uprave tako i Komisije. No, šest godina nakon Daytona možemo govoriti, a utemeljeno na našim procjenama, kako je većina zahtjeva prikupljena, stoga mi u Komisiji od iduće godine smanjujemo operacije prikupljanja zahtjeva na minimum i preusmjeravamo naše kapacitete na donošenje odluka i implementaciju naših odluka i imovinskih zakona uopće. Naime, mi smo našim podnositeljima zahtjeva dali i mogućnost podnošenja zahtjeva putem mobilnih timova, koji su posljednje dvije godine išli od općine do općine, od mjesta do mjesta, s ciljem da im se pruži djelotvorna usluga i mogućnost podnošenja u mjestu boravka.

Nakon što je osoba podnijela zahtjev u jednom od naših regionalnih ureda ili mobilnom timu (u BiH, Hrvatskoj ili SR Jugoslaviji) zahtjevi se prosljeđuju u Pravni odjel u okviru Izvršnog ureda u Sarajevu na dalju obradu. Dinamika rješavanja zahtjeva ovisi od kompleksnosti svakog pojedinačnog zahtjeva u što ulazi dostupna i dostavljena dokumentacija kojom se dokazuje prijeratno pravo. Često zbog pomanjkanja dokaza neophodna je verifikacija na terenu. Nakon verifikacije rade se nacrti odluka koje članovi Komisije usvajaju na plenarnim sjednicama. Potom se tiska odluka u obliku certifikata, koji je zaštićen od krivotvorenja, a dostavlja se podnositelju putem ureda gdje je podnio zahtjev. Pravno obvezujuća i konačna odluka Komisije je prvi korak ka ulasku u posjed imovine. Za izvršenje su nadležna lokalna tijela uprave gdje je imovina locirana, što je potvrđeno Zakonom o izvršenju odluka Komisije koji je stupio na snagu u listopadu 1999.

godine.

Na koji način će biti vršena naknada privremenim korisnicima stanova koji su ulagali u stambenu jedinicu, a napustili su je?

Privremeni korisnik i prijeratni nositelj stanarskog prava bi se trebali dogovoriti o naknadi, no ako se dogovor ne postigne onda privremeni korisnik, u skladu sa Zakonom o obligacionim odnosima može općinskom osnovnom sudu (prvostupanjskom) podnijeti tužbu za naknadu.

Obrnimo sada stvar. Kako će se prijeratnim nositeljima stanarskog prava nadoknaditi šteta učinjena od strane privremenih korisnika prije napuštanja stambene jedinice, što nije rijedak slučaj?

Prijeratani nositelj stanarskog prava (povratnik) može podnijeti tužbu općinskom osnovnom sudu uz predočenje dokaza da je privremeni korisnik načinio štetu. A može se podnijeti i krivična prijava zbog oštećenja tuđe stvari.

3. Brčko Distrikt:

SVAKI TJEDAN 50 RJEŠENJA O POVRATU IMOVINE

pripremio **Tihomir Bijelić**

Povratak na područje Brčko Distrikta dobio je novu dimenziju početkom akcije «Dosta je», koju su zajednički pokrenuli predstavnici OHR-a (387 49 205-666), OESS-a (205-309) i UN-a. Aktivnost po ovoj akciji već je viđena na području BiH, a od nedavno i na području Brčko Distrikta BiH. Iako na području BiH nije proveden popis stanovništva iz nekih još uvijek neslužbenih izvora doznaje se kako je bitno izmijenjen izgled populacijskih skupina u odnosu na njihov brojni potencijal 1991. godine.

Brčanska općina je 1991. godine imala blizu 90.000 (87.332) stanovnika, dok ih sada ima oko 70.000. Od ovog broja najviše je srpskog stanovništva, oko 31.500 (45%), što je u odnosu na 1991. godinu povećanje broja žitelja iz reda tog naroda za blizu 58%, (1991. – 18.133 stanovnika). Bošnjaka se smanjio broj za oko 37% (1991. godine 38.771, a 2001. godine 24.500). Hrvata najviše nedostaje. Sa 22.163 1991. godine, spao je broj na današnjih 10.500, što je smanjenje od preko 53%.

Stambeni fond na području Brčko Distrikta je iznimno razrušen. Većinom su to stambeni objekti brčanskih Bošnjaka (prigradska jezgra), potom Hrvata (sela zapadno, istočno i južno), a tek neznatnim dijelom i brčanskih Srba (jugozapadno i zapadno). Procjena govori da je ovog trenutka oko 3.000 objekata devastirano, donacija nema, a međunarodna zajednica iz svakog projekta za povratak Hrvata podsjeća na 250 stambenih objekata obnovljenih na području mjesta Ulice, čiji žitelji su prije rata, a i sada najvećim dijelom smješteni na području Zapadne Europe. Mještani Krepšića i Gorica, zapadno od Brčkog odavno su izrazili realnu želju za povratkom, no koči ih slučaj Ulice.

Na području Brčko Distrikta počela je akcija «Dosta je», koju sprovode zajedničkim snagama lokalna vlada (204-011), OHR i OESS. Prema dostupnim podacima 8.500 je zahtjeva za povratom imovine. Do sada je riješeno oko 3.500, a oko 5.000 zahtjeva bit će rješavano ubrzanim metodama. Ivo Anđelović, šef odjela za izbjeglice, raseljene osobe Brčko Distrikta je kazao kako će se svakog tjedna izdati pedeset rješenja o ustupanju prava na povrat u prijeratnu imovinu. Vlada provodi i aktivnosti na razgovorima s drugim općinama u BiH, kako bi se ubrzale akcije povrata osoba koje žive u Brčkom, na područja prijeratnog življenja.

Posljednju aktivnost na polju povratka učinilo je federalno ministarstvo za raseljene osobe i izbjeglice, koje je darivalo građevinski materijal za obnovu kuća u mjestima Krepšić i Gorice na zapadnom ulasku u područje Brčko Distrikta. Mjesta su to u kojima su najvećim dijelom prije rata živjeli Hrvati. Mijat Tuka, zamjenik ministra izbjeglih i raseljenih osoba u Vladi Federacije BiH,

potpisima osamnaest ugovora s vlasnicima porušenih objekata na zapadnom ulasku u područje Brčko Distrikta, mjestu Krepšić predao je građevinski materijal vrijednosti blizu 20.000 maraka po stambenom objektu budućim povratnicima na to područje. Ministar Tuka najavio je nastavak donacije u građevinskom materijalu za povratnike na područje Brčko Distrikta BiH u gradskoj i prigradskoj zoni.

Ugovori koji su potpisani u Krepšiću obvezuju korisnike donacije u građevinskom materijalu na boravak u obnovljenoj kući idućih pet godina, završetak građevinskih radova u trajanju od 90 dana, osim ukoliko vremenske (ne)prilike budu diktirale drugačije uvjete i zabranu prodaje materijala, za koji će se ukoliko se dokaže prodaja tužiti nositelj stanarskog prava, a nakon čega će se tražiti povrata sredstava u vrijednost građevinskog materijala. Ugovor sličan ovom vrijedio je i za kuće koje su obnovljene u Ulicama, gdje se vratilo tek nekoliko obitelji hrvatske nacionalnosti i gotovo sve obitelji srpske nacionalnosti.

Krešimir Zubak, ministar za ljudska prava i izbjeglice u Ministarskom vijeću BiH, kazao je da se na područje Brčko Distrikta vratilo manje od 1.000 (tačnije 849) žitelja hrvatske nacionalnosti. Intencija je da se budući projekti zaokruže s izgradnjom potrebne infrastrukture te pogona koji će omogućiti upošljavanje osoba koje se vrata na svoja prijeratna ognjišta. Tako će se jedan projekt takve namjene graditi na području Plehana. Njega će financirati sredstva iz Proračuna Republike Srpske i pomoći Republike Hrvatske, te donacijom preko UNDP-a (Razvojni projekt UN-a – 205-112).

Jakov Anić, v.d. predsjednik MZ Krepšić je kazao da je prije rata na području Krepšića bilo evidentirano 180 stambenih objekata u kojima su živjeli Hrvati te 23 objekta u kojem su živjeli Srbi. 100 objekata u kojima su živjeli Hrvati je porušeno tijekom rata, kaže Anić, dok u preostalim 80 žive raseljene srpske obitelji. Anić je također kazao kako postoje određeni razgovori s poduzetnicima iz građevinskih firmi da te firme preuzmu radove, no nije želio precizirati o kojim se firmama radi, osim da su firme s područja Brčko Distrikta BiH. On je dodao da je 95% prijeratnih žitelja mjesta Krepšić zainteresirano za povratak odmah. Krepšić i Gorice, te Ulice samo su tri od potencijalnih mjesta povratka Hrvata. Na području Brčko Distrikta evidentirana su 22 sela s hrvatskom većinom, od kojih je polovica bila u zoni podložnoj rušenju i devastiranju.

Vlada Brčko Distrikta čini napore da sa svoje strane omogući podizanje porušenih kuća, te je na zadnjoj sjednici prijelazne skupštine Brčko Distrikta BiH promoviran projekt obnove više stotina stambenih jedinica u idućoj fiskalnoj godini. Time bi se smanjio broj onih koji su ostali bez krova nad glavom.

Na koncu boljoj informiranosti stanovništva Brčko Distrikta BiH pridonijela je i nova/stara radio stanica/postaja nazvana po Brčko Distriktu BiH, Radio Brčko Distrikta BiH. Radnici tog radija, dugo nisu mogli postići valjan Ugovor s vladom o svome radu, jer se nije znalo na koji će se način organizirati javni RTV servis na području Brčko Distrikta. Danas, ova radijska kuća, koja broji dvadeset uposlenika, proizvodi osamnaest sati vlastita programa i pomaže povratnicima i svim drugim ljudima u informiranju o javnom životu na području Brčko Distrikta BiH. Uozbiljilo je ovakvo informiranje i druge medije, pa je slika medijskog života na području Brčko Distrikta iznimno drugačija no drugdje. Ono što ne kaže jedan medij, kazat će drugi, a na području Brčko Distrikta ovog trenutka radi šest radio kuća (Radio Brčko Distrikta; Radio Hit; Obiteljski radio Valentino; Radio Bet; Radio 076 i Radio Mir), te dvije TV kuće (TV Hit i TV MiB).

4. Banja Luka:

RECIPROCITET BI UBRZAO POVRATAK

prepriemila Verica Čalić

Do početka rata u BiH na području Banjaluke, prema podacima "Caritasa", živjelo je oko 30.000 građana hrvatske nacionalnosti i to uglavnom u gradu te prigradskim naseljima prema Prijedoru i Laktašima. Izbijanjem ratnih dejstava u aprilu 1992. većina ih je napustila ovo područje odlazeći pretežno u Hrvatsku, Evropu i treće zemlje.

Iako je rat završio 1995. godine, kada je potpisan i Daytonski mirovni sporazum čiji je Aneks 7 formalno omogućavao povratak svih izbjeglica i raseljenih lica u njihova prijeratna prebivališta, proces povratka se intenzivirao tek donošenjem i implementacijom imovinskih zakona koje je donio Visoki predstavnik za BiH Wolfgang Petritsch.

Prema podacima direktora banjalučkog "Caritasa" Milenka Aničića (387 51 312-149), na područja opština Banjaluka, Kotor Varoš, Gradiška, Laktaši, Prijedor, dijelove Sanskog Mosta i Mrkonjić Grada vratilo se 1.560 Hrvata, od kojih se u sam grad Banjaluku vratilo 794 lica.

Aničić kaže da je do sada obnovljeno ukupno 896 hrvatskih kuća, a takođe i manji broj srpskih i bošnjačkih kuća, sredstvima, koja su u vidu finansijske pomoći u iznosu od 500 do 15.000 KM, donirao njemački i američki "Caritas", ali i pravoslavna organizacija IOCC, koje je obnovila 25 kuća za takozvane "flotere" (vlasnika kuća i stanova koji su iz njih istjerani ali su ostali za vrijeme i poslije rata da žive na području Banja Luke). Osim pomoći za obnovu kuća u novčanim sredstvima, za obnovu 386 kuća donatori su povratnicima dali građevinski materijal.

Za razliku od pomenutih inozemnih "Caritasa", koji sami organizuju obnovu porušenih, oštećenih i devastiranih kuća, banjalučki "Caritas" vlasnicima kuća daje materijal, kojeg sami ugrađuju, kaže Aničić.

Kada je riječ o Šimićima, mjestu podomak Banjaluke, u kojem je obnovljen najveći broj kuća, Aničić konstatuje da se prijeratni stanovnici, uglavnom Hrvati, ne vraćaju u to mjesto u očekivanom broju zbog toga što u tom mjestu još nema električne energije, vode niti organizovanog autobusnog prevoza.

"Ljudi se u ovo mjesto ne vraćaju zbog spomenutih razloga iako to žele. Najbolji primjer želje za povratkom je činjenica da su sami sudjelovali u obnovi svojih kuća, a mnogi od njih su u obnovu uložili i dio vlastitih novčanih sredstava" - kaže Aničić smatrajući da bi se Hrvati u ovo mjesto vratili kada bi dobili struju, vodu i ostalu neophodnu infrastrukturu, kao i mogućnost zapošljavanja, ali i školu.

Govoreći uopće o povratku Hrvata u banjalučku regiju, Aničić je ocjenio da je ove godine došlo do značajnog napretka u tom procesu, ilustrirajući to podatkom da je u junu i avgustu prošle godine vraćeno u posjed svega desetak stambenih jedinica, dok je u istom periodu ove godine taj broj oko pedeset.

On je naveo da je 3.000 porodica posredstvom "Caritasa" podnijelo zahtjev za povratak kuća i stanova i da je do sada nadležno ministarstvo donijelo oko 1.700 rješenja, te da je do sada uvedeno u posjed 320 porodica.

Aničić smatra da bi došlo do ubrzanja procesa povratka Hrvata u banjalučku regiju kada bi se u Hrvatskoj provodili imovinski zakoni, što bi omogućilo da izbjegli Srbi iz Hrvatske, napuste hrvatske kuće u Republici Srpskoj i na taj način omoguće izbjeglim Hrvatima da se vrate u svoje kuće u Republici Srpskoj.

Prema podacima "Caritasa" na području banjalučke regije, ali najvećim dijelom u Banjaluci bilo je i 142 "flotera". Direktor "Caritasa" kaže da je do sada 65 stambenih jedinica vraćeno njihovim ranijim vlasnicima, dok je ostalo još 77 neriješenih slučajeva.

Međutim, Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica u Vladi Republike Srpske raspolaže podatkom da je u Banjaluci bilo 109 "flotera" hrvatske nacionalnosti od kojih je do 8. avgusta ove godine njih 79 došlo u posjed svoje imovine, a od tog datuma do danas još njih 59, dok se postupak vraćanja imovine za preostalih 20 hrvatskih "flotera" upravo vodi, te će, prema riječima načelnika Odjela u sektoru imovinsko-pravnih poslova Ministarstva Ljiljane Orešković i ovi slučajevi biti riješeni do kraja ovog mjeseca.

U intenziviranje postupka povratka Hrvata u banjalučku regiju, ali i u Posavinu, uključila se nedavno i Vlada Republike Hrvatske, koja je - prema riječima konzula savjetnika u Generalnom

konzulatu Hrvatske u Banjaluci Borisa Belanića - odobrila oko 6 miliona maraka za kupovinu građevinskog materijala za obnovu hrvatskih kuća na tim područjima.

On je rekao da će centralno skladište za građevinski materijal biti u Orašju odakle će se transportovati na lokacije na kojima se vrši obnova kuća. Belanić je naglasio da će se isključivo obnavljati kuće onih Hrvata koji su izbjegli u Hrvatsku gdje koriste kuće Srba, a sada se žele vratiti na svoja ognjišta u banjalučkoj i posavinskoj regiji.

Osnovni problem malog stvarnog povratka u Banja Luku nije više bezbjednost, već činjenica da je izuzetno teško naći zaposlenje. Nekadašnji državni kolektivi su propali, a privatne firme su uglavnom okrenute stanovništvu (Srbima) koji su tu bili cijeli rat. Izuzetak su, dakako, dobri stručnjaci, ali takvi, nažalost, ne žele da se vrate u ovaj grad, jer su zaposlenje našli negdje drugdje.

5. Vijesti

U RUJNU 2200 POVRATNIKA U SARAJEVO

Tijekom rujna u Kanton Sarajevo vratile su se 663 obitelji sa 2200 članova. Istovremeno iz Kantona Sarajevo u Republiku Srpsku se vratilo 186 obitelji, što je u odnosu na kolovoz povećanje za 350 %. Ovo povećanje se može tumačiti nešto efikasnijom provedbom imovinskih zakona u tom entitetu.

Karakteristika povratka u rujnu u Sarajevski kanton je, po tvrdnjama ministrice za socijalni rad i izbjegle i raseljene osobe Besime Borić – Marić, da u nacionalnoj strukturi povratnika prednjače nebošnjaci (80 %).

«U Kanton Sarajevo vratilo se 515 porodica srpske nacionalnosti, 33 hrvatske i 17 ostalih. Najveći stepen povratka zabilježen je u općinama Centar, Novi grad, Novo Sarajevo i Ilidža» - rekla je ministrica.

BISKUP KOMARICA: LAŽNE NADE I STRAH TJERAJU HRVATE OD REPUBLIKE SRPSKE

Od potpisivanja Dejtonskog sporazuma do danas u Republiku Srpsku vratilo se oko 3,5 hiljade Hrvata, rekao je za «Oslobođenje» biskup banjalučki Franjo Komarica. On je podsjetio da je samo u Banjalučkoj biskupiji do rata živjelo 80 hiljada Hrvata.

Veliki broj prognanih Hrvata živi u Republici Hrvatskoj u srpskim kućama. Oni ne žele povratak u BiH, kaže Biskup Komarica objašnjavajući da kod njih postoji veliki strah koji je u međuvremenu podgrijavan, a i date lažne nade da ljudi mogu ostati u tuđim kućama. "Prethodne vlasti ljudima su dale lažna obećanja o sigurnom domu, a nove ih deložiraju iz kuća ne nudeći im ništa zauzvat. Prema našim informacijama, ti ljudi svakodnevno u velikom broju napuštaju Hrvatsku i završavaju u prekomorskim zemljama", tvrdi Komarica.

Za povratak u Republiku Srpsku Federacija BiH će obezbjediti 20 miliona KM. Predsjednik FBiH Karlo Filipović je, pored novčane pomoći povratku u RS, najavio i uspostavu bolnice i porodilišta u Jajcu čije bi usluge koristili ljudi iz općine Jajce i okolnih mjesta Republike Srpske. Pomoć hrvatskim prognanicima iz RS obećale su i vlasti Hrvatske u iznosu 20 miliona kuna. "Ta suma još nije pristigla", tvrdi Komarica izražavajući nadu da će novčana pomoć pospješiti povratak.

OBNOVA KATOLIČKE CRKVE U RS

U Mrkonjić Gradu je 22. listopada počela obnova župne crkve Svetog Filipa i Jakova koju su naoružani Srbi, uz potporu tadašnje vlasti, zapalili 18. listopada 1992. godine, saopćila je Katolička tiskovna agencija (KTA). Prema riječima župnika Adolfa Višatickog, u župnom uredu još uvijek je useljena srpska obitelj, što otežava radove na obnovi crkve i župnog ureda.

Župnik Višaticki, koji vodi i župu Glamoč, krenuo je sa izgradnjom nove župne crkve i u tom mjestu. Kripta bi trebala da bude dovršena prije zime, a župnik optimistično izjavljuje da bi se ponoćka mogla slaviti u novom liturgijskom prtostoru.

Vlada Livanjskog kantona je donirala građevinski materijal za obnovu katoličke crkve Sv. Filipa i Jakova u Mrkonjić Gradu i crkve Svetog Bonaventure u Banja Luci. Pomoć koju je darovala ova vlada vrijedna je 50.000 konvertibilnih maraka.